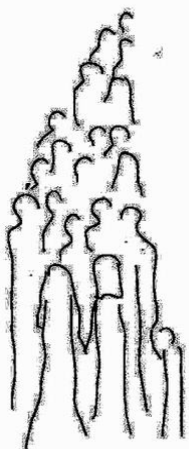

СИМВОЛ НА ВЯРАТА

БЮЛЕТИН НА ЦЕНТЪРА ЗА РЕЛИГИОЗНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ И КОНСУЛТАЦИИ
"СВВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ" ПРИ СТОЛИЧЕН ХРАМ "СВВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ"
Брой 13, 24 декември 2008 година

В навечерието на Новата 2009 година екипът на ЦРИК "Св. св. Кирил и Методий" пожелава на всички свои читатели да бъдат благословени по неизмеримата Божия благодат с даровете на душевното и телесно здраве, радостта, мира и любовта в Господа!

През последните двеста години модерният свят изфабрикува множество идеологии и в различни точки на света изпробва какви ли не режими на управление, чрез които се опита да ограничи ролята на вярата в човешкия живот и, съзнателно или не, да подложи на съмнение спасителността и универсалността най-вече на християнството. Тези идеологии и режими оформят дълъг списък, но тук ще споменем само някои от „най-отличилите се” в това отношение: идеологията на Просвещението, хуманизмът, Дарвиновата теория за произхода на видовете, фетишизирането на изкуството и културата, теорията за всесилността на научно-техническия прогрес, комунизмът, фашизмът, плурализмът, секуларизмът, паневропеизмът и

глобализмът. Всяко едно от тези идейни течения в една или друга историческа епоха е било абсолютизирано повече или по-малко. Това се случва единствено и само, за да ни се открие истината, че всяка чисто човешка идеология по природа е ограничена, условна, преходна и погрешима. Поради това, рано или късно, тя се изчерпва.

За да помним, че предназначението на нашия живот има своите корени в Божествения замисъл за света и че като православни християни следва да живеем най-вече с оглед на вечността без да се поддаваме на богоборческите културни и политически моди на този свят, в настоящия брой на нашия бюлетин ви предлагаме размишления относно значението на секуларизацията и глобализацията, от една страна, и на светостта, от друга.

продължение от брой 12

ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА – НАЙ-НОВАТА УТОПИЯ

Мотивите и целите на глобализацията произлизат от процеса, благодарение на който капиталите, богатата, услугите и трудовата ръка прекосяват националните граници, придобивайки транснационален характер. Потокът от идеи, вкусове и ценности ги съпътства и така им помага да преоформят образа на света, насочвайки го към състояние, което би могло в определен момент да се окаже една напълно изгра-

дена глобална система. Глобализацията прави възможно хора в различни точки на земята да изпитват съчувствие едни към други, да си помагат и да търсят сближаване дори и да не се познават лично.

Изглежда сякаш Вавилонското проклятие на объркването и разделението между хората, за което свещеният писател ни разказва в книга Битие, гл. 11, ст. 1-9, загубва силата си и отстъпва място на взаимното разбиране и

солидарност по цялото земно кълбо. Но нима не слушаме за тези блага още от епохата на Просвещението или нима те са станали днес постижими в сравнение с времето на „сбъднатия“ комунизъм?

А и не е ли религията тази, която първа е отправила посланието за общия път и единството на човешкия род, поради което нейният глас би следвало да звучи най-авторитетно в днешния свят, чийто елементи са движени към пълна взаимозависимост?!!

Хубаво е, че богоборческият патос на миналото вече е демодирен, но дали всъщност глобализацията има нещо общо с автентичното религиозно виждане за любовта и единството на човечеството? И дали тя е действителна приятелка или маскиран палач на същинската религиозност и на ненадминатото по своята възвишеност християнско учение за вярата, надеждата и любовта, чийто химн откриваме в Първото послание на св. ап. Павел до Коринтяни, гл. 13? Нека поразмислим върху това задълбочено и честно.

Чрез бързото развитие на информационната среда разпространението на секуларните възгледи и подходи е много улеснено, макар и те самите да се намират в период на упадък. Това поне наполовина забавя и дори „стопява“ положителното явление, за което говорихме в бр. 12 – преоткриването на религията като значим и неповторим фактор в живота на личността и обществото.

От своя страна **глобализацията е хоризонтален процес, т.е. той е обърнат изцяло към човека и обслужва най-вече неговото користо, ползвателско отношение към света.** Така, реално, глобализацията популяризира консуматорската „култура“. Консуматорството кани в живота ни един особено заразен и тираничен материализъм, който ни кара да се вглеждаме не толкова в същностните аспекти на човечността и призванието си, колкото в това, което притежаваме. Докато религията в най-чистия си вид е вертикален процес, обединяващ хората дотолкова, доколкото те безкористо се стремят към усъвършенстване

и богопознание, към цялостно осветяване на живота и изживяването му с оглед на вечността. В този смисъл **„новият световен ред“**, който подкрепя и същевременно се налага чрез глобализацията, не притежава потенциал за

вътрешно, духовно-нравствено преобразяване на хората, което единствено би могло да доведе до същинско единство, траен мир и всеобщо благополучие. Промяната, която глобализацията носи със себе си, се изразява по-скоро в небивалата бързина, повсеместност и неотклонност в уеднаквяването на нашия начин на живот, отколкото в постигането на по-справедливо управление на

света.

Противоречивостта на глобализма се забелязва и в парадоксалното съжителство на поне три противоположни насоки в развитието на съвременната религиозност:

1. Радикализирането на някои неопаяганистки (новоезически) общности, схващащи езическата религия на своите предци като единствена опора в отстояването на етническата или националната си идентичност. Такива са някои от фракциите в съвременния *Одинизъм (Odinism)*, българската група *Воини на Тангра* и мн. др.

2. Глобализиращият плурализъм в религията, който се изразява в разрастващия се

модел на съжителство и взаимно влияние между все повече и повече религии на все повече и повече места по света.

3. Същевременно повсеместно се натрапва „глобалната религия на личния избор“ или *Ню Ейдж (New Age = Нова епоха)*. Тя започва да се обособява като движение

през 60-те години на ХХ век. Тази религия е еkleктична, сборна, но псевдоуниверсална – прегръща всякакви противоречащи едни на други вярвания и практики, но не обединява истински човечите. Тя е плод на поругаването на авторитетите и издигането в култ на индивидуализма (виж още в: *Smart, N. Dimensions of the Sacred: An Anatomy of the World's Beliefs.* Berkely, Los Angeles, 1996, p. 270). Религиозният индивидуализъм си създава вяра по свой вкус и омаловажава

вероучителните догмати, богослужебните традиции и утвърдените нравствени ценности. Тази „религия на бъдещето”, както я нарича йеромонах Серафим Роуз, настървено ухажва човека с всичките му страсти, но тъй като не съумява да го изгради като цялостна личност, всъщност разгражда и погубва душата му.

Какво се случва?

Все още слабо се осъзнават **същностните изменения, които настъпват в човешкото съществуване под натиска на глобализацията.**

Глобализация на света.

В безумната си жажда да бъдем навсякъде и да обхванем всичко съществуващо, ние изправяме пътищата и геометрично ги изравняваме, за да можем по-лесно да преодоляваме пространството (виж повече у: Янакиев, К. Глобализация на света. Глобализация на душата. Глобализация на делниците. – В: <http://hkultura.com/archive/Issue1/statii/globalizacija.htm>). Преди да сме опознали сами себе си, искаме да опознаем целия свят.

Това все повече подхранва желанието ни да се справим и с условностите на времето. В гордостта и нетърпението си ние се опияняваме от възможностите на съвременния транспорт и максимално ускоряваме естествената бързина, с която ни е зададено да се придвижваме и живеем. Надпреварвайки се с времето, ние губим вечността, тъй като не търсим същинския изход от своята ограниченост - миговете на смирен покой и благоговейно съзерцание.

Глобализация на душата.

Изтощени в състезанието на живота, ние нямаме сила за духовни подвизи. Без никаква подготовка си позволяваме да навлизаме в духовния свят с “фалшиви паспорти” - чрез окултни, спиритически, езотерични и наркотични занимания ние се стремим да преодолеем дори собственото си тяло. Всичко естествено започва да ни става чуждо. А най-странното е, че колкото повече човекът овладява стихииите на този свят, колкото повече се „урбанизира“ и “глобализира”, колкото повече се изпълва с тази своя „интериорна божественост”, толкова по-явно той започва да усеща или празнота или чуждо присъствие в себе си на разни болестотворни „сврѣх-азове” (Янакиев, К., пос. съч.). Задаваме на душите си

непосилни програми. Оказва се, че сме роби било на страховете си, било на амбициите си, от чието бреме не може да ни избави нито психиатърът, нито психоаналитикът. Разголената ни душа живее своя трилър, докато филмовата индустрия само констатира, онагледява и подхранва болестта на мнозинството.

Глобализация на живота.

Ако възприемем метафората, че животът е пътуване, следва да си зададем въпросите:

„Накъде пътуваме?”

„Защо толкова бързаеме?”

„Какво всъщност търсим?”

Оттук-нататък със сигурност ще бъдат непрекъснато измисляни все по-нови технологии; все повече ще се рафинира политическото изкуство; ще се умножава културата във всичките ѝ форми... Ще се случват все нови и нови локални и дори поголеми регионални конфликти... В по-далеч отиващото въображение са възможни дори пределни природни катаклизми, както предвижда Калин Янакиев... (вж. още в: Янакиев, К., пос. съч.). В това измерение на живота нищо ново повече не би могло да се случи. „*Всичко е суета*”, казва Еклисиаст, гл. 3, ст. 19. Това е основната „тоналност”, в която усещаме времето, в което живеем. Защото практически сме превърнали целия си в една задъхана делничност, която цели постигането и изживяването на празника, който обаче така и не се състоява.

Стремежът към святост – реалистичната алтернатива

Вън от всяко съмнение е, че е нужно преоткриването на реалистична и качествена алтернатива спрямо негативните аспекти на секуларизма и глобализма. Със сигурност за такава алтернатива не може да бъде считана породената от тях самите *Ню Ейдж религия* заради нейния прекомерен субективизъм, изменчивост и произволност в избора на религиозен етос.

Очевидно е също така, че изкушенията на света, в който живеем, са многобройни, а плодовете му не са толкова сладки, колкото очакваме. Ясно е и това, че ценността на този свят се състои не толкова в неговото запленаващо многообразие и привидна безкрайност, а по-скоро в модуса на

нашето битие.

Въпреки, че изглежда сякаш глобализацията обединява света и подобрява живота на човешките същества, в действителност тя ги обърква посредством загубата на тяхната стабилна национална, религиозна и културна идентичност. Докато – в християнска перспектива – запазването на ясната религиозна идентичност и стремежът към светост осигуряват постигането на цялостност на личността, разрешават драмата на смъртта, придават на живота истински смисъл и разкриват неговото същинско призвание: личната среща с личния Бог. Така за възкръвения човек светът се превръща в свещена карта, хората стават поклонници, а животът – безкраен и свят празник. Св. Юстин Попович (1894-1979), един от най-видните сръбски професори-богослови, настоява,

че „ходът на историята потвърждава истинността на Евангелието: Църквата е препълнена с грешници. Но дали тяхното присъствие в Църквата намалява, заплашва или разрушава нейната святост? Съвсем не! Защото Главата – Господ Иисус Христос, и нейната Душа – Св. Дух, и нейното божествено учение, нейните тайнства и нейните добродетели са ненарушимо и неотменимо свети. Църквата приема грешниците, закриля ги, и ги поучава да бъдат будни и готови за покаяние и духовно възраждане и преобразяване...” (St. Justin Popovich. The Attributes of the Church. – In: Orthodox Life, vol. 31, no. 1 (Jan.-Feb., 1981), pp. 28-33). Ето защо в св. Литургия на св. Василий Велики (330-379) свещеникът се моли на Господа с думите: „Светий Боже, Ти обитаваш между Твоите светии. Ти Си възхваляван от серафимите с трисветата песен и прославян от херувимите и почитан от всички небесни сили. Ти си привел всички неща към битие от нищо. Ти Си създал мъжа и жената по Свой образ и подобие и си ги украсил с всички дарове на Своята милост. Ти даваш мъдрост и разбиране на молещия и не презираш грешника, но Си установил покаянието като път на спасение. Ти Си ни сподобил, Твоите нищи и недостойни раби, да стоим в този час пред славата на Твоя свет олтар и да Ти принасяме дължимата почит и хваление. /.../ Прости нашите волни и неволни грехове, освети нашите души и тела и ни дай да

можем да Те почитаме и да Ти служим в светост през всички дни на нашия живот по застъпничеството на Пресвета Богородица и на всички светии, които са Ти угодили през вековете.” Руският епископ св. Теофан Затворник (1815-1894) казва: “Когато духовните нужди са удовлетворени, те учат човека да поставя в хармония с тях удовлетворяването и на останалите му потребности така, че нито удовлетворяващото душата, нито удовлетворяващото тялото не противоречи на духовния живот, но го подпомага;

и тогава в човека има пълна хармония между всички движения и откровения на неговия живот, хармония на мислите, чувствата, копнежите, намеренията, отношенията, удоволствията. И това е рай!” (Bishop Theophan the Recluse, What the Spiritual Life Is and How to Attune Oneself to it. Jordanville, 1962, p. 65)

И така, да глобализираме или да освещаваме нашите души, нашия живот, нашия свят? Мисля, че това е въпросът... Своя премъдър отговор Господ Иисус Христос ни е дал в Евангелието според Матей, гл. 16, ст. 26, казвайки:

„Каква полза за човека, ако придобие цял свят, а повреди на душата си? Или какъв откуп ще даде човек за душата си?”

Д-р Десислава Панайотова

Храм “Св. св. Кирил и Методий”
Център за религиозни изследвания и консултации “Св. св. Кирил и Методий”

ул. “Г. Вашингтон” № 47, ет. 3
София – 1202 (до Женския пазар)

Тел.: 02 / 983 14 85; Моб.: 0878 44 54 57

Приемно време: вторник, сряда и четвъртък –
14.00-16.30 ч.

Е-мейл: crsc_st_cyril_st_methodious@abv.bg

Уеб: www.symvol.org